

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 »
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 »
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héti és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadása
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 14.

A belényesi jelölés.

A hivatalos jelöltek és a tiszta választások, fordított viszonyban állanak egymással. Minél hivatalosabb a jelölt, annál kevésbé tiszta a választás. Hiszen nálunk, hol a kormány szüli a pártját, mindaz, kit a kormánypárt jelöl, a kormány jelöltje, és meg nem választása első sorban a kormány veresége s csak második sorban a jelölté.

Már pedig szegényben senki sem szeret maradni s ha van rá módja, elhárítja azt.

A kormánynak pedig ugyancsak van rá módja.

Meglepett bennünket egy pár választás, mely a Széll-éra alatt eleinte folyt le. Olyanféle szimptomákat láttunk, mintha csakugyan tisztulnának a választások.

Megerősített ezen felfogásunkban az is, hogy a Bánffy-féle lapok szidni kezdték Széllt, ki az összes szelid és vad nyomásokat kiirtani látszik.

Az újabb választások Rima-Szombat, Tapolca, Szarvas és most Belényes már változást jelentenek?

Itt már felütik fejüket a hivatalos jelöltek. Régi dal, régi szép időkről. Nem kell hát félni a tisztaságtól. Megöblögették ugyan a mandátumokat, de hagytak rajta némi patinát kegyeletből. És tán nem is keveset.

Ugy tűnik fel nekünk, mintha előzetes megegyezés útján lennének eszközölve a hivatalos jelölések.

Példa reá a Gajári dolga.

Ez az ur Csongrád képét viseli. Tehát az új választásokig biztos képviselő. De Csongrádon mozog a föld s még jobban a gyékény a Gajári Ödön lába alatt. Más felé néz tehát, és megakad sóvár szeme Belényesen. Lemond tehát a csongrádi mozgó mandátumról és fellép jelöltnek Belényesen.

De hát micsoda észjárás a Gajárié?! Eldobja a meglévő mandátumot egy bizonytalanért, eldob egy képviselőiséget, mely éppen addig tart, mint ha esetleg az ujat elnyeri, — pár hónapig. Érdemes ilyen kevés időért a biztost reszkirozni?

Bizonyára nem. Az ő logikája csak úgy érthető, ha a bizonytalant reszkirozza a bizonyosért, ha Belényes még a jövőre nézve is biztosabb neki, mint a most is meglévő Csongrád.

De hát mi biztosítja ennyire Gajarit?

A kerület maga bizonyára nem, hiszen a kerületbe csak úgy pottyán s bizonyára arcképeit előbb ki kell osztani, hogy megismerjék a választók szeretve tisztelt jelöltjüket. Ezeknek a szive tehát nincs a Gajári lábai elé rakva s így ezekből nem építheti fel bizalmának oly erős várát, melynek bírásáért meglévő mandátumát is eldobni érdemes volna.

Egyénileg hisszük, hogy igen korrekt, gavallér ember, de hát ilyen hál' Istennek, elég sok van az országban. Politikai téren pedig éppen nem olyan nagyság, hogy önmagában, személyi varázsában volna oka bizni.

Körülményei sem igen biztatók. Nem román ember s a Tisza-klikkhez tartozik,

pedig azt mindenütt látjuk, hogy a Tiszák annyira leszorultak már minden pozícióról, hogy kénytelenek a Lipótvárosban statisztálni egy beszámolóban, pedig valaha olyan erősnek érezte magát, hogy még programbeszédet sem tartott szükségesnek.

Mi hát bizalmának alapja, hogy ily merészen cselekszik?

Nos hát nem marad egyéb hátra, mint a hatalomban való bizakodás.

Igen, de a Tisza-klikk nem Széll-párt. Mi jogon bizik tehát ily szilárdul a Széll-féle hatalomban? Bizonyára ő is egy kis darab paktum.

Mind alaposabbá vált a föltevés, hogy Széll kerületenkint paktált a frakciókkal. Nem akarja kibőjtölni egyiket sem, sőt jobban esik neki, ha mindnyájan esznek, egy-egy kerületet nyújt a kicsinyeknek.

Óh! mily idylli családi kör!

Csak hogy a kerület tán még sem éppen sült csirkeszárny és czomb. Sőt tán öntudatos és önértékes valami volna s így megeshetik, hogy ha a paktum vilaját utána nyújtja egy-egy jelölt ur az izes falatnak, az a falat majd harapni talál!

Furcsa tiszta választások lesznek hát így. Hiszen mindegy az, hogy egy párt, vagy egy paktum érdekében folyik-e presszió.

Vagy talán lassankint akar szoktatni bennünket a szabad levegőhöz?

Belényes tehát nyugodtan alhatik. Nem kell izgatnia magát azzal a kérdéssel, hogy kit válasszon, hiszen — egyből könnyű választani.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Mi írasszonyok.

Írta: Mányiné Prigl Olga.

Előttem a papiros, a tinta, a toll. A fehér papiros tisztán, hivatagólag tekint fel reám, a megszokott tintatartó, a régi tollszár, — mind mind ismerősök... És én mégis idegennek érzem őket. Fázom és összegubbaszkodva ülök a kis festett széken, a mi szintén hűsleges jószágom. Ülök, s gondolkodom. Óh jertek elő leányok, aranyhaju leányok! — telepedjétek le körülöttem és meséljétek szépet, édeset! Mártások a tollamat ibolyaharmatba, liliumlevélbe, peregen szüzi piros ajkatokról a szó mint a gyöngy, legyen a szavatok bűbájosan zengő az én füleimnek, mint mikor az igazhívő muzulmán hallgatja a Korán szavait. Jöjjetek szép fehér lányok, mondjatok mesét! — Avagy jöjjetek deli ifjak, mandolint pengető szerelmes levették, — jertek, s szedjétek rimbe szerelmi mondókákat! Hitessük el a világgal, hogy az Istenadta napfény, mely megcsillan a bogárhátú kis házak eresze alján, százszor szebb a villamos ivilámpák ragyogásánál, s többet ér egy szál mezei virág a rétről, az üveges kirakatok minden remekeinél.

Szivem zsi bong, lelkem tele van alakokkal. Olvasok a selyemfürtök mögött, eltökölt vágyak sóhajtsái hallatszanak hozzám, kezemet mintha

vezetné valaki. Mintha sugná a szavakat, a melyek szép egyenes sorba, mint fekete betűk, rajzolódna egymásután... Irok, irok.

Egyszerre csak zörren valami. Odanézek, — az ajtó! Afféle régmódi üvegajtó, a milyen szegény embereknél szokás. Fehér mollfüggöny van rajta. Látom ám, hogy csak megmozdul a függöny. Óvatosan, lassan gyüri egy kicsi rózsás kacsó, majd eltűnik a gazdája is, s mig ugyan csak paskolja az üveget, a szemével úgy tud nézni s úgy repes felém, hogy lehetetlen, hogy oda ne menjek bozta. Búcsút veszek hát pillanatra az aranyhaju kisasszonyaimtól. Csak éppen annyi időre, mig vagy kettőt csókolhatok rajta.

No de ez nem megy olyan könnyen. Urfi, mielőtt engedné magát — végtelen önző teremtmény lévén, előbb saját kedvteléseinek kíván eleget tenni. Czirógat, megtapogatja az orromat, aztán neki esik a frizurámnak. Jaj neked konty frou-frou, és egyéb asszonyi ékesség. Urfi egyszeribe letarol mindent. Ugy belé csimpajkodik, mint valami kis denevér. Nagyokat visít hozzá s bizony a gyászos jelek, ránézve a csata triumfusai, ott maradnak a két kis markában. Büntetésül négy puszit kap, a mi elől ugyan kézzel lábbal hadakozik. A! — á! — fordul egyszerre az asztal felé. Meglátta a lámpát, most már csak a lámpa kell neki. Így legalább elszökhetem tőle.

Hát hol is hagytam el? — Hol vagytok aranyhaju kisasszonyok? — Jertek, jertek bűbajos teremtmények, mondjatok mesét!

A gondosan vágott papirosnyelvek a földön hevernek, — a nyitott ablakot csapkodja a szél. Beteszem, s lámpát gyújtok; aztán visszaülök az asztalhoz és összerakom a lapokat. Barátságos fény vesz körül, a kályhában lobog a láng és én kergetni szeretném a gnómot, a ki elbujtatta előlem az én aranyhaju kisasszonyaimat.

Nincsenek, nincsenek sehol. A konyhából beérzik a vacsoraillat, nyárspolgáriás kanálcsörömpölés, fedőzörgés hallatszik s e pillanatban mintha elébem libbenne egy kicsi helyes asszonyka, fölgyürt ujjakkal, tiszta hófehér kötővel. Hogy sűrű, forog, milyen jól áll a kezébe minden. Puha, meleg a keze s az arca piros, mint a rózsza. Piros kendő van a fejére kötve, de alól göndören, hamiskásan bujkál elő a szőke haja. Mintha kisasszonyaim egyikére ismertem volna benne. Csakugyan. Ni, mintha látnám a férjét is, a kissé elkényeztetett kővérke férfit, a mint vacsora után nagyot czuppant azokra a puha, meleg kacsókra, és igazán a szívéből mondja: no ez megint kitűnő volt édesem.

Eszembe jut a tegnap elégett rántás...! Persze a Zsuzsi könnyelmű, ha csak az ember nincs örökké a sarkába... Már csak nem hagyom elrontani a mai vacsorát, — kimegyek... Épen jókor. A cziczánk fűn az asztalon, mellette a csirke, a mit épen most akart fölívgni Zsuzsi paprikásnak. Hanem persze Zsuzsi nincs sehol. Következik: erkölcsi prédí-

Szell válasza a Stadler-ügyben.

A liberális sajtó minden alkalmat felhasznál arra, hogy a Vatikán ellen gyanút keltsen, gyűlöletet gerjesszen. Erre használta fel Stadler érsek ügyét is. A Vatikánnak semmi köze a serajevói érsek magyarellenes törekvéseihez, nagy-szláv álmodozásaihoz, melyekért nem rég magától a királytól kapott megérdemelt dorgatoriumot s a liberális lapok mégis beleakarták keverni a Vatikánt csak azért, mert a pápa Ő Szentsége a Rómába zárandókló főpapot kihallgatáson fogadta.

Hogy e kihallgatáson mit mondott neki a pápa? — azt persze senki sem tudhatja, de a liberális lapok mégis tendenciózus közleményeket hoznak róla, melyek alkalmasak a Vatikánt gyűlöletes színben tüntetni fel.

Ez ügyben tegnap a pénzügyi bizottság ülésén Justh Gyula képviselő meginterpellálta a miniszterelnököt, a ki igen tapintatos, korrekt választ adott, melyben alaptalan hírlapi közleménynek bélyegezte az egészet.

A miniszterelnök u. i. az interpellációra adott válaszában azon meggyőződésének adott kifejezést, hogy a szóban forgó hírlapi közlemény kizárólag külföldi levelezőknél gyakran előforduló *hírhajászatnak* a szüleménye. Mert az fel sem tehető s el sem lehet hinni, hogy a levelező arról alaposan értesülhetett volna, hogy a pápa mit mondott Stadler érseknek. Annál kevésbbé tehető fel, hogy a közlemény megfelelne a valóságnak, mert *római nagykövetségnek a külügyminiszterhez intézett igen alapos és kimerítő jelentésében*, melyet szóló ismer, erről a legkisebb szó sincs. A pápa Ő szentsége fogadta Stadler érseket, mint minden főpapot, aki ezen Anno Santo alatt hódolni ment Rómába. Ismétli szóló, hogy véleménye szerint a közlemény *tisztán* a Narodni Listy tudósítójának a *képzeltéből származik* s hogy ennél fogva abból semmi következtetések sem vonhatók.

Az összeférhetlenségek.

A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága tegnap délelőtt 11 órakor ismét ülést tartott Apáthy Péter elnöklése alatt és az össze-

káció, esetleg fölmondással fűszerezve. Zsuzsi a vállát vonogatja és sztrájkol. A csirkét magának kell odatenni.

Írószobámban ezalatt füstöl a lámpa, de a tűz elaludt. A hófehér papiros fekete az aláhulló, zsiros koromtól, mintha fekete hó hullott volna fehér földre. Lefújdogálom hamarjába, s a lámpát is lejobb csavarom. Irnék . . . Az ajtón beszél édes apa: hát a vacsora?

Kimegyek újra a konyhába s behozom magam, mert Zsuzsi még mindig duzzog. Tehát eddig volnánk, — most következik: vacsorálni és étetni. Urfi nagyokat visít a csirkecsozombbal, és a füléig maszatos; persze maszatosak leszünk tőle mindnyájan. Azon erősködik, hogy ő is az asztalhoz üljön. No jaj nektek poharak, tányérok! Gyászos csatátér marad ott, a hova egyszer urfi kerül. Feldöntött poharak, felforgatott tányérok keserves sorsát siratja a víz is, mely kip-kop csurog csepeg az abroszról a festett padlóra szép csendesen. Hiába itt minden intelem és elővigyázat, urfi sokkal jobban érzi a maga hatalmát, mintsem hogy félne tőlük. Alapos ordításba kezd, a mikor lefogjuk hárman is, hogy a kis hálókabátjába belebujtassuk. Pedig ki van mondva a jelszó: kocsi és aludni. Körül-körül leszoritjuk a kis paplanját, hogy fel ne rugdoshassa, a lámpát lecsavarjuk, s kezdetét veszi az altatás. Dada elszántan ragadja meg a kocsit fogóját, s belékezd az első nótába.

Édesapa rágyújt vacsora után, de bizony kimegy vele sétálni, nehogy befűstölje a szobát.

férhetlenségi bejelentések egy újabb sorozatát vette tárgyalás alá, nevezetesen: a Lukács Béla, Hieronymi Károly, gróf Teleky Géza, gróf Andrássy Géza, Tisza István, gróf Nákó Kálmán, Chorin Ferencz, Falk Miksa, Hellai Ferencz, Neményi Ambrus és báró Nopcsa Elek ügyében tett bejelentéseket.

A hadsereg nemzetiségi statisztikája.

A közös hadsereg statisztikája érdekes adatokat foglal magában a hadsereg nemzetiségi viszonyairól. A magyar-osztrák hadseregben 430.000 szláv, 227.230 német, 122.234 magyar, 47.286 román és 13.669 olasz szolgál. A szlávok csoportja következőképp oszlik meg: cseh és tót van 174.268, lengyel 75.672, rutén 74.675 horvát és szerb 74.514 és szlovén 27.513.

Vigéczváros.

Visontai Somára senki sem fogta rá még eddig, hogy krelikáris tendenciákat ápolna akár születésénél, akár elveinél, akár lakhelyénél fogva; lakván ő a legvilágosabb Lipótvárosban, Budapestben.

A Lipótvárosról sem olvastuk eddig, hogy Molnár apátot szeretné képviselőjének megválasztani, sőt most sem mer egyáltalán senki más fellépni benne, mint a dohány-utcai zsinagóga buzgó látogatói.

Mindez azonban nem zárja ki, hogy a Lipótváros legutóbb is ne hangoztatta légyen Mezei Mór beszámolóján, hogy az igazi hazafiság egyedül náluk kapható.

Szükséges ezeket figyelembe vennünk a következők megértésére:

Visontai Soma eddig a Lipótvároson volt községi képviselő s mégis elkövette azt a megfontolatlan ságot, hogy az u. n. vigécz javaslat mellett mert beszélni a képviselőházban. Nem tudni, miért, de e beszéd miatt nagyon megöröült a Lipótváros és most a községi választásokon Visontait kibuktatták. Még csak póttagnak sem jutott be.

Eddig még rendben van a dolog. Utóvégre ha a Lipótváros legújabbán Vigéczvárossá keresztelkedett el ő szövetségi ritus szerint,

Én is letilok, hogy valahára nyugodtan irhaszak. Egynéhány jó gondolatom támadt megint. Igaz hogy meghalás a vége, és ez egy kicsit sablonos, de hát elvégre nem árt, ha gyakran gondolunk a halálra. Nagyon szép szomorú dolog lesz. Megrikatom vele az olvasókat, ha elég naivak lesznek elhinni ezt a siralmas történetet. A másik szobából áthallatszik az altató nóta: Csicsija bubája, nincs itthon apája, oda van vásáron . . . Minden este elmegy a vásárra apuka, szegény, — de annak urfi csak oda se hederit. Kiabál: papapapapa! Dada rendületlenül dalol tovább. Én, — irnék . . . Afféle »Szöke Katalin« história jutott eszembe. Az allegorizált »Szenvedés« azt parancsolja Katalinnak, hogy már halott kis fiának dalolja el azt az altatót, a min el szokta volt ringatni esténkint. És Katalin dalol, dalol »hogy a szive majd megszakad belé« . . . Szegény Katalin, nem is csodálnám, ha a szived megszakadt volna! — Már a gondolat is, — odadni a hideg földnek, a hideg halálnak egy olyan kis teremtetést, a kinek a képe-mására festik az angyalokat az égben! — Csicsija bubája . . . Rosz, rosz anya vagyok, talán az én nótámon elaludna . . . Ezeket a fehér lapokat megtalálom holnap, holnapután is . . . Még elveszi tőlem a jó Isten, — a kis fiamat . . . Elsironom magam: rosz anya vagyok. A könnyem hull, mig dalolok neki: csicsija bubája . . .

Már most édes szerkesztő ur, engedjenek meg, ha nem vagyok olyan pontos, mint azelőtt.

az nem nekünk fáj. Hanem érdekesebb a dologban, hogy az elkeresztelkedésnél fő funkcionárius Busbach Péter, hírhedt Kossuth-gyalázó volt; az ő nevével indultak harcra s őt választották meg Visontai helyébe.

A fényes sikerhez gratulálunk; az elkeresztelkedés annak rendje-módja szerint megesett, csak az a kérdés, fog-e az új Vigéczváros még ezentul is hazafisággal kérkedni? S mikor fog Busbach a hazafiság nevében, választói zajos helyeslése közt újabb Kossuth-gyalázó iratot kibocsátani?

Az elkeresztelést kiállotta Vigéczváros és a körülményekhez képest igen jól érzi magát.

Zsákra a foltja.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 14.

A trónörökös házasságáról szóló javaslat szerencsésen elintéztetvén részleteiben is, ma már rákerült a sor a *harmadik olvasásra*.

Azonkívül pedig napirenden volt: a *kérvények 14. sorjegyzeke*, melynek tárgyalását még a tegnapi ülésen kezdték meg.

Az érdeklődés bizony nem valami nagy volt e tárgysorozat iránt és a képviselők csak éppen annyian verődtek össze, hogy a Ház határozatképes legyen. A karzatokon csak gyéren voltak hallgatók. Mert ugyan mi vonzza őket a Házba, mikor semmitféle izgalomra, semmitféle érdekesebb momentumra sincs kilátás.

Perczel Dezső elnökölt.

A trónörökös nyilatkozatának beczikelyezéséről szóló javaslat harmadik olvasása nagyon rövidesen megtörtént.

— Elfogadja a t. Ház? — kérdezte az elnök.

— Igen, igen! hangzott a jobb oldalról.

De az öreg Madarász indignálódva állott föl.

— Kérem, kérem, — mondta, — talán szavaznánk!

— Hát szavazást kíván a képviselő ur?

— Persze.

Megtörtént hát a szavazás és talán mondani sem kell, hogy a többség a javaslatot elfogadta.

Azután a kérvényekre került a sor.

A *tordai gimnázium* kérdésénél föl-emelkedett Papp Samu és — hazabeszélt. Elmondta, hogy Torda városának mily nevezetes történelmi multja van és persze oda konkludált, hogy Tordának gimnáziumot kell kapnia.

Az ügyszó hozzászólt Kossuth Ferencz is, a ki melegen támogatta Papp Samu felszólalását, mert a magyarságot Erdélyben csakugyan erősíteni, istápolni kell.

Szabolcsvármegyének azt a kérvényét, hogy a *vám- és kereskedelmi szerződések* megújításánál gondoskodjanak róla, hogy a külföldi mezőgazdasági termények behozatala megnehezítettessék, Kossuth Ferencz szintén a legmelegebben ajánlotta elfogadásra.

A többi kérvényt észrevétel nélkül intézték el. A honi ipar támogatására irányuló kérvényekhez senkinek sem volt szava.

Legközelebbi ülés pénteken.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Nov. 27. Képviselőválasztás Belényesben.

Rendkívüli megyei közgyűlés.

— Az elmeorvosintézet ügyében. —

Nagyvárad, nov. 14.

Biharvármegye közkórháza, dacára az új szárny és a mellékhelyiségek kiépítésének, szűknek bizonyult a betegek felvételére. Ez indította a vármegye közkórházi választmányát arra, hogy az elmebajosok osztályának kitelepítését, illetve egy nagyobb szabású elmeorvosintézet építését javasolja.

Biharmegye törvényhatósági bizottsága tegnap e tárgyban rendkívüli közgyűlést tartott.

Beöthy László főispán elnökölt; jelen voltak: Szunyogh Péter, Papp János, dr. Waliner Ödön, Baranyi András, Keszthely Zoltán, dr. Cziffra Kálmán, Balogh Elemér, Balázsházy Iván, Balogh László, Bencsik Sándor, Barthos Adorján, Bläyer Lajos, Csapó Sándor, Fráter Kálmán, Fetsér Antal, dr. Fráter Imre, dr. Fásy Lajos, dr. Gyöngyössi István, Hegyesi Márton, Hranyczy Károly, Jerzsák István, Juricskay Ákos, Jelencsik István, Kovács Béla, Kovásznay Marcell, Kornstein Hermann, Kolontáry János, id. Markovits Károly, Miskolczy Arpád, Mütter Ferencz, Mártonffy Gyula, Mártonffy Dezső, dr. Márkus László, ifj. Móricz Pál, Nagy Márton, K. Nagy Endre, Olasz Gyula, Papp Imre, Puskár Dávid, Radnay Farkas, Reinle Gyula, Szabó József, Széchenyi Jenő, Szigethy Elek, Szöllössi Ferencz, Szárthory Endre, Szikszay Lajos, Vidovich György, Weiterschütz János, Weigl Róbert, Zigre Miklós stb.

A közgyűlés megnyitása után felolvasták

az alispán jelentését

az elmebajosok kibővített osztályának a közkórháztól elkülönített területen leendő felépítése tárgyában.

Az alispáni jelentés lényege a következő:

Az egész országban mintegy 8—9000 elmebeteg van, s ezeket a fennálló elmebetegkegyintézetében elhelyezni nem lehet. Így aztán a tulzsfolt gyógyintézetek mellett igen sok elmebeteg felügyelet és gyógykezelés nélkül van, ami nemcsak emberileg nem helyes, hanem veszélyezteti a közbiztonságot is. Az ország pénzügyi viszonyai folytán a belügyminiszter egyelőre lemondott arról, hogy az Alföldön 1000 betegre építsen elmeorvosintézetet.

Biharvármegye közkórházának elmebeteg osztálya is túl van zsúfolva s ezért kénytelenek a jelentkezők felvételét visszautasítani, vagy más betegeket gyógyulatlannul elbocsátani, hogy a veszélyes elmebetegeket felvehessék.

Ez indította a kórház igazgató-választmányát arra, hogy egy elmebajos osztály létesítése tárgyában indokolt előterjesztést tegyen. A kórház igazgató főorvosa, a vármegye főorvosa és a gondnok tanulmányozták a budapesti és más elmeorvosintézeteket.

A kiküldött tanulmányutjak alapján egy ipari és kerti gazdasággal egybekötött elmeorvosintézet létesítését javasolták, akként, hogy a vármegyei betegápolási alap mintegy 38.000 korona készletének bevonásával, 300 beteg befogadására mintegy 600.000 koronába kerülne az intézet. A felépítés költségei kölcsön útján fedeztessenek s úgy ennek anunitása, mint a kórház évi kiadásai a napi ápolási díjakból fedeztessenek.

Megvételre ajánlották az e célra alkalmas Krizsár féle hidegser-utcai telket.

A közigazgatási bizottság foglalkozott a kérdéssel s a miniszter kiküldöttje, annak a kívánságnak előre bocsátásával, hogy a vármegye a 38000 koronánál többel járuljon az intézet létesítéséhez, kijelentette, miként az építkezési kölcsön annuitása és a kórház összes évi kiadásai a napi ápolási díjakból fedezhető lesz. Az ipari és kerti gazdasággal egybekötött elmeorvosintézetet, valamint a kiválasztott telket megfelelőnek találta. Az építendő kórház benépesítésére vonatkozólag biztosította a megyét, hogy az állam intézkedése folytán a kórház kellőleg be lesz népesítve.

A kórházi igazgató-választmány ezen kijelentések után a Krizsár-telek megvételét 27000 korona költséggel elhatározta s ezzel elvben elfogadta a kórház felépítését. A 38000

koronán felül a kórházi tőke visszapótlására nyitott külön alapba a kórház által eddig visszafizetett mintegy 38.000 korona szintén az elmebajos osztály felállítására fordítható.

A szűkebb bizottság kellőleg előkészítvén ily alapon a kérdést, azt a közigazgatási bizottság is elfogadta.

Ezután indítványozza az alispán, mondja ki a törvényhatóság, hogy külön területen, azonban egységes napi ápolási díjak és egységes vezetés mellett egy elmebajos osztály felállítását elvben elhatározza; a vármegye betegápolási alapjának és a kórházi törzstőke visszapótlására nyitott külön alapnak készletét, mely együtt mintegy 70000 kor. tesz ki, e célra felajánlja és a vármegye kórházi választmányának illetve közigazgatási bizottságának azon határozatát, melylyel a néhai Krizsár István tulajdonát képezett ingatlanoknak 27000 korona vételárért megvételét jóváhagyja.

Annál inkább kéri ezt az alispán, mert a közkórház a folyton jelentkező elmebetegeket nem képes befogadni s a vármegye közönségének újabb megterhelését nem okozza az elmeintézet kiépítése. A terület megvétele azért előnyös, mert ily összeget már ígértek érte s esetleg ha az egész közkórházat más helyre kellene építeni, itt az is kiépíthető lenne. A kölcsönre nézve a »Magyar Jelzálogbank« kijelentette, hogy egy kölcsön folyósítása esetén, valószínűleg minden pótdó leköltése nélkül az ápolási díjak által nyújtott fedezettel megelégszik.

Elfogadták — elvben.

Az alispán jelentésének felolvasása után Beöthy László főispán és Szunyogh Péter alispán röviden szóltak magyarázólag és felvilágosítás képen a kérdéshez, a mely után vita nélkül elhatározta a közgyűlés, hogy a jelentésnek megfelelően az elmebetegek osztályának külön területen építését elvben elhatározza; a 38.000 koronán felül a 33.000 korona külön alap készletét elvben felajánlja; a 10 holdnyi Krizsár-telek megvételét jóváhagyja s az intézkedések keresztülvitelével az alispánt bízták meg. Felhívják a főszolgabírókat, hogy a megye törvényhatóságának ezen határozatát tegyék közhírré s az esetleges felebbeséseket a rendes határidőben terjeszszék be.

A rendkívüli közgyűlésnek több tárgya nem volt.

Krizantémum-világ.

Az igazat megvallva, fogalmam sincs róla miért bolondulnak jelenleg a krizantémum után?

Illatosabb a szegfű, bájosabb nála a rózsabimbó s ha a szélszerűségét nézzük, bizony csak szerelmesek vehetik hasznát, egyenkint tépegetve szirmait: |

— Szeret . . . nem szeret . . .

De még erre sem jó. Annyi a szirma, hogy a számlálásba különösen szerelmes ember könnyen belegabalyodik s ha ki is eviczkél belőle, olyan soká eltart a találgatás, hogy más módon sokkal hamarabb meg lehet tudni a választ. Például így:

— Szeretsz? Nem szeretsz?

Csak hogy persze ezt a kérdést nem a krizantémumhoz kell intézni.

Akkor pedig minek bolondulunk a krizantémum után?

Kérdésre kérdés a válasz. Miért bolondulunk a lehetetlen színű festmények, a képtelen meséjű regények, üres politikai jelszavak és Walter Crane után? Egyiket sem értjük, másikat úgy sem lehet megérteni, a harmadik pedig talán maga magát sem érti — s mégis futunk utánuk, mert így parancsolja egy nagy ur:

Divat ő felsége.

Ez a drága ur parancsolta meg nem régen kiadott ukázában, hogy:

— Bolonduljatok a krizantémum után.

És mi meg is tesszük szívesen. Mert ezt a szigorú parancsot divat ő felségének igen kedves katonái varrják a nyakunkba: a nagyváradi hölgyek. Minden évben összegyűjtik a legszebb krizantémumokat s azokat állítják ki a nagyváradi közönségnek, mesésen csekély díjért; jótékony célra szánván a tiszta jövedelmet.

Jótékony célra pedig előleget is könnyű kapni; még a kiadóhivatal szigorú főnökétől is.

Most is ilyen tervet tűt nyélbe a Bihar-megyei és nagyváradi nőegylet. Özv. Gerliczy Félix báróné elnökő buzgólkodása folytán szombaton d. e. 10 órakor nyílik meg az idei krizantémum-kiállítás a volt Huzalla-féle üzlet-helyiségben (Fekete Sas). Rendezi Farkas József, belépti díj csekély 30 fillér, az építendő menház javára.

Legszebb reményekkel várjuk a megnyitást és a (jótékony célra szánt) előleget.

Adolár.

Volt-e ágyuöntőde Váradon 48-ban.

A nagyváradi vár s ezzel közvetve Nagyvárad város történetének lelkes buvára akadój Rátkey József, a ki hangya szorgalommal keresi fel és gyűjti azokat a történelmi adatokat, melyek Szt. László városa fényes multjára vonatkoznak.

Hogy mily aprólékos gondal dolgozik R. ur munkáján, abból is kitetszik, hogy a 48-iki események időszakánál az én egyik idevágó igénytelen cikkemet is figyelmére méltatta, mely a »Tiszántul« tavalyi karácsonyi számában jelent meg »Az Orosz seregek élelmezése Nagyváradon 1849-ben« czimmal. Legalább az a megjegyzése hogy »Nagyváradon a szabadságharc alatt ágyukat öntöttek volna »Ne bántsd a magyart« jelíggel a még élő honvédek visszaemlékezése szerint meg nem áll,« erre látszik mutatni.

Ez okból reflektálok R. ur ezen kritikus megjegyzésére, másrészt azonban a megirandó mű alaposágának és reputációjának érdekében is, támaszkodva R. ur azon kijelentésére, hogy az adatok tisztázása érdekében mindenkitől szívesen veszi, ha hozzá szól a tárgyhöz.

Minthogy én fentebbi cikkem ténybeli állításainak egy részét Hegyesi Mártonnak »Biharmegye 1848-ban« című kitűnő szakmunkájából merítettem, másrészt ellenben a városi levéltárban található adatokból dolgoztam fel, az általam írottakért a felelősséget ma is elvállalom, illetve az ágyuöntés kérdésében utalok H. M. művének . . . lapjára, a hol ez áll:

»Nagyváradon, vagy helyesebben Nagyvárad mellett, Pecze-Szt.-Mártonban ágyuöntőde, később ágyufuróda is állítottott fel, ennek vezetője Lukács Dénes sok ágyut öntetett itt s azok mind 6 fontosak voltak. Lukács saját kezével huzamosabban esztergályozta az ágyut, így csinált ő az öntvényből csinos és jól hordó, az ellenségben halátszóró golyóival félelmet gerjesztő magyarágyut, mely ment volt minden czifrázattól, egyedül ezen jelmondat: »Ne bántsd a magyart!« továbbá a löveg száma s 1849. és »Nagyvárad« — volt rá vésvé.« Továbbá:

»Sikerült ágyuöntődénkben Skopal főhadnagy fáradozásai folytán több nemű kísérlet után az akkori időben elhíresedett kongréve röppentyük javított nemét is sikerült előállítani s azokból egy fél üteget alakítani.

Ezek a 7 fontos gránatokkal 1200—1400 lépésnyire voltak képesek hordani. Skopal után

Wallinger egykori cs. kir. tüzérmester, majd tüzérfőhadnagy lett az üteg parancsnoka, ki aztán Bemhez küldetett Erdélybe, hol ezen kongrén röppentyűkkel a hegyi harcokban nagy sikert lehetett kivívni. Utóbb ilyen röppentyűket egy elfoglalt ellenséges röppentyű üteg mintájára még többet készítettek, melyeknek készítésénél Moser Sándor százados is kitünőleg működik.

Nagyváradon ezenkívül januártól májusig még igen sok ágyutalp és társzekér is készült.

Ezekből kétségtelen, hogy Nagyvárad városának azon sokoldalú lázas tevékenysége, a melylyel dicső szabadságharcunk nagy alakjától, Kossuthtól a »magyar Birmingham« nevet kiérdemelte s a magyar honvédsereg katonai felszerelését és organizációját lehetővé tette, az ágyúöntést is felölelte.

Az a körülmény, hogy a bömbölésükkel a szabadság fényes hajnalhasadását hirdető honvéd ágyuk nem a váradi várban, hanem a közeli Pecze-Szt-Mártonban öntettek (ugy ahogy én is megirtam!) nem von le semmit Nagyvárad érdeméből, mert az ágyúöntőde személyzete, tüzérség stb. csak innen lett oda kirendelve s az ágyuk is Nagyvárad nevét viselték.

Remélem, hogy Rátkay ur, a ki tárgyának óriási terjedelme miatt az egyes részletek kérdése tisztába hozására elegendő fizikai erővel nem rendelkezik, nem veszi rossz néven tőlem ezt a nyilvános felvilágosítást, mert kétségtelen ugyan, hogy irigyléreméltó az a krónikás, a ki élő szemtanuk előadása alapján örökítheti meg az eseményeket a történelem számára, de sok esetben, nevezetesen olyankor, ha az illető nem vitt azokban döntő szerepet s azok periferióján kívül esett, ilyenkor többet nyom az írott hagyomány, mely köztudomású tényekből higgadt le, mint az egyéni memória.

Egyebekben pedig ismételve felhívom R. ur figyelmét Hegyesi Márton nagybecsű munkájára, melyből a 48-iki eseményekre nézve igen sok becses és hiteles történelmi adatot használhat fel Nagyvárad és Biharmegye történetírója.

Ludvig József.

UJDONSAGOK.

A belényesi képviselőválasztás.

Beöthy Algernon örökére megindult a licitáció; találgatják, hogy ki lesz a belényesi képviselő.

A kormány jelöltje Gajári Ödön, akit bizonyára támogat a szabadelpvűpárt.

A többi jelöltek úgy látszik visszavonulnak s valószínűleg a választási határnap közeledtével egyedül marad Gajári Ödön.

Biharmegye központi választmánya tegnap délelőtti ülést tartott a belényesi képviselőválasztás tárgyában.

Szunyogh Péter elnöklete alatt jelen voltak: Papp János, dr. Wallner Ödön, Balogh László, Fráter Kálmán, Hegyesi Márton, Hraniczky Károly, Jerzsák István, Juricskay Ákos, Kovács Béla, id. Markovits Károly, Miskolczy Árpád, Szabó József, Szikszay Lajos, Vidovich György és Keszthelyi Zoltán.

Az elnöklő alispán bejelentette, hogy Beöthy Algernon, a belényesi választókerület országgyűlési képviselője meghalt. A képviselőház elnöksége leiratban tudatja ezt a központi választmánynyal s új választás megejtését kéri.

A leirat felolvasása után a központi választmány a belényesi választást folyó évi november hó 27-re tűzte ki.

A választáshoz kiküldettek: elnökül: Örley Kálmán; — szavazatszedő küldöttségi elnökül:

Buteán János; — helyettes szavazatszedő küldöttségi elnökül: Györy Géza és Kaffka Gyula; — küldöttségi jegyzőül: Farkas Traján és Drágán Sándor; — helyettes jegyzőül ifj. Erdélyi János és Papp József.

A választó kerülethez tartozó községek olyan sorrendben szavaznak, mint az 1896. évi választásoknál.

Végül intézkedett a központi választmány a szokásos hirdetmények kibocsátására, a választási helyiség kijelölése és a közbiztonság fentartására nézve.

* A siteri települők Nagyváradon.

A siteri telepítés ügyével bővebben foglalkoztunk tegnap s az általunk közlött szomorú adatok egyrészeről már bebizonyult, hogy azok megfelelnek a valóságnak s egyszersmind kitünik az is, hogy az egész telepítés csak Roheim Náthán birtokos zsebének használ s a szegény magyar családok tönkre mennek. Az eladásra kitűzött 5900 hold birtok tulnyomó nagyrésze erdő, még pedig jókora területen posványos talajjal. Az a pár száz szegény család, akit Sima Ferencz oda-csábitgatott, nincs az erdő gazdálkodáshoz szokva, hanem a mezőgazdaságot érti s a szántó földön találja meg verejtékes munkájának a gyümölcsét. Tegnap egy csapat siteri telepítvényes járt bent Nagyváradon. A jó magyar képű atyafiaknak ugy az arcok, mint a viseletök elárulta, hogy Szeged környékéről szakadtak ide. Deputációba jöttek Beöthy László főispánhoz, hogy elpanaszolják nyomorgó helyzetüket. Az a panaszuk, hogy megfelelő szántóföldet nem kaptak s így azt gondolták, hogy a telepítés területébe eső erdőségeket a tél folyamán kiirthatják s tavasszal, mire a szántás-vetés ideje elérkezik, rendelkezésükre áll a letarolt erdőterület. Csakhogy a telepítés megfordult Biharvármegye erdészeti bizottságánál s az óriási erdőséget csak hosszabb évi részletekben szabad kiirtani. A szegény települők most ott vannak, hogy szántóföldet ugyan nem kapnak, de ha a fizetési kötelezettségeiknek eleget nem tesznek, elkótyavetyélik mindenüket. Azt mondják, hogy ha nem lehet az erdőt kiirtani s így tavaszra nem kapnak szántóföldet, inkább visszalépnek az egész településtől. A deputáció felakart menni a főispánhoz, de a lépcsőházban találkoztak a Siterhez illetékes szalárdi főszolgabíróval, aki kikérdezte a szegény embereket s egyedül ment fel a főispánhoz. Végre is azzal lettek elbocsátva a szerencsétlen emberek, hogy az ügyükben most nem intézkedhetik senki, mivel a kir. erdőfelügyelő jelenleg nincs Nagyváradon. Így növekszik az elkeseredés.

* Gyászrovat. A biharmegyei Ertsey családot gyászos csapás érte. Ertsey Géza földbirtokos, ki öt évvel ezelőtt a bihari ker. országgyűlési képviselője volt, tegnapelőtt Budapesten elhunyt. A derék öreg urat pár esztendő óta erős idegbaj bántotta, míg végre erős szervezetét teljesen tönkre tette. A temetése szombaton lesz Hegyközkovácsi községben. Az elhunytban Ertsey Zsigmond szolgabíró édes atyját, Lovassy Andor pedig apósát gyászolja.

* Színigazgató és hírlapíró párbaja. A Komjáthy János színigazgató és Löw József hírlapíró közt felmerült ügy — melyet tegnapi lapunkban ismertettünk — tegnap reggel nyert lovagias elintézt. A felek segédei pisztolypárbajban állapodtak meg, kétszeri golyóváltás-

sal, harmincz lépésre, öt öt lépés avanccal. A párbaj tegnap reggel történt meg a nagyerdő egyik tisztásán. A felek reggel fél 7 órakor jelentek meg a helyszínén s miután a békitési kísérletek sikertelenek voltak, avanc használata nélkül vezényszóra egyszerre lőttek. Az első lövés nem talált. A második töltés után ismét sikertelenek voltak a békitési kísérletek, újra lőttek és sebesülés ezuttal sem történt. A felek Komjáthy János lovagias nyilatkozata után kezdet fogva kibékültek.

* Hirdetések a színházi vasfüggönyön.

Huszár E. vállalkozó ajánlatot adott be Nagyvárad városához, hogy hajlandó évenként pár ezer korona bért fizetni, ha a város megengedi, miszerint a felvonások között a színház vasfüggönyén fényvetéssel hirdetéseket mutogasson. Bár a tanács hajlandó lett volna az ajánlatot elfogadni, de a színházi bizottság már előre kimondotta, hogy a közegészségi és esztetikai tekintetéből nem véleményezi ilyen hirdetések alkalmazását. Mivel azonban véleményezés végett lett kiadva a kérdés a bizottságnak, a fényvetítést megtekinthetik. A színházi bizottságnak ma mutatja be a vállalkozó a készüléket, a mely alkalomra ez a meghívó szól:

A színházi bizottság tagjait tisztelettel felkérem, hogy a f. hó 15-én d. u. 6 órakor a színház helyiségben tartandó ülésen megjelenni sziveskedjenek.

Tárgy: Huszár E. fényvetítési reclame hirdetési módjának bemutatása.

Dr. Hoványi Géza,
színházi biz. elnök.

* Esküvő. Tegnap délután vezette oltárhoz az újvárosi róm. kath. templomban Pauker József nagyváradai posta és táviratiszt Soltész Margitot, Soltész Ferencz volt posta főtiszt leányát. Az esketési szertartást dr. Vucskics Gyula plebános végezte, ki az új párhoz rövid beszéget intézett.

* Megjötték a hangjegyek. Ezt a körülményt kívánja a zeneegyesület igazgatósága általunk a működő tagok tudomására hozni és kérni őket, hogy a ma este 8 órakor kezdődő próbán pontosan és teljes számban jelenjenek meg, hogy a közelebből rendezendő első hangverseny műsorát véglegesen meg lehessen állapítani és a begyakorlásokhoz kellő buzgalommal lehessen hozzáfogni. Az igazgatóság hírneves szerzők leggyönyörűbb zenekari műveit hozatta meg a begyakorlás céljaira, úgy, hogy ezek játszása minden egyes zenekedvelőnek igaz gyönyörűséget fog szerezni. A ma esti próbán már részt vesz Mezey Mihály, az egyesület szeretett elnöke is, aki most érkezett vissza külföldi utazásából.

* A fűző kitiltása az iskolából. A szász közoktatási minisztérium igen üdvös intézkedést hozott be, amennyiben a nyilvános iskolák tanulónőinek megtiltotta a fűző viselését. A leányok viseletétől kényelmes, blouse-szerű derék van előírva, mely mozgásukban nem akadályozza őket s a nővérsre nézve nem hátrányos. (Tekintettel arra, hogy a fűző épen a fejlődőkorban a legártalmasabb, óhajtandó volna, ha ezt az üdvös példát a mi leányiskoláinkban is követnék.)

* Nagy borhamisító-pör Párisban. Párisból írják egy német vegyészeti szaklapnak: Nemsokára nagy pör kerül tárgyalásra, melyet D. bortermelő ellen indítottak a hatóságok. D. éveken által nagy tömeg hamisított bort szállított a fogyasztásra. Nem reklámokkal dolgozott s 85 frankjával szállította hektoliterjét olyan állítólagos boroknak, melyet a tisztességes bortemelő csak 108 frankjával tudtak átengedni. Bebizonyították, hogy D. naponta 50 hordó mübort adott el természetes bor helyett. A párisi-városi vegyészeti laboratórium több mint ezer mintát vett D. raktáraiból, vevőitől, borkereskedőtől és magánosoktól. A vizsgálat eredménye az, hogy mindaz a tőmérdek folyadék, amit D. természetes bor néven adott el, hamisítvány, mübor. D. a következő módon gyártotta borait: A sajtóban visszamaradt folyadékot, amely az embereknek való fogyasztás-

ban teljesen hasznavehetetlen, természetes borral keverték, hogy az ízét megadják. Ehhez aztán 40 százalék vizet öntenek. A vegyi vizsgálatnál talált meszet és barytot oly célból keverik a folyadékhoz, hogy a romlott bor kellemetlen savanyu ízét kiküszöböljék. A víz hozzáadásával meggyöngyített folyadékot borsavval citromsavval és foszforsavval erősíteték. Ezenfelül találtak benne a vegyészek kén-savat, tannint, de sőt ibolya esszenciát is.

* **Névváltoztatás.** Emánuel Jenő nagyváradi születésű kereskedő vezetéknévét »Erdős«-re változtatta.

* **Jókorabb kapják a postát.** A budapesti posta-távirda főigazgatóság tegnap érkezett átiratában megörvendeztetni az élesdi és a szomszédos közönséget. Az élesdi posta-távirda hivatal és az élesdi vasutállomás között az összeköttetést akként módosította, hogy a vasutállomás helyett a közelebb eső 18. számú őrháznál lesz a postaösszeköttetés. Elrendelte továbbá, hogy a budapesti reggeli (hirlap) posta gyorsabb szállítása érdekében a Nagyvárad-kolozsvári 524. sz. vonat vasuti kalauzai Élesd, Brátka és Bucsa részére a levélpostát leadják ezen állomásokon. Ezen vonattal eddig nem szállítottak postát. A főigazgatóság emez intézkedése folytán a budapesti hírlapok, levelek Élesdre délután 5 óra 25 perc helyett már d. u. 2 óra 15 perczkor, Brátkára d. u. 5 óra 42 perc helyett d. u. 2 óra 40 perczkor és Bucsára d. u. 6 óra 3 perc helyett d. u. 3 óra 9 perczkor érkeznek.

* **Zarándoklat Rómába és a Szentföldre.** Propper N. János, a »Keleti Utazási Iroda« tulajdonosa a szent év befejezéséül nagy zarándoklatot tervez Rómába és a Szentföldre. Az ügyeskező igazgató eddig három zarándok csoportot vezetett Rómába a szent évben s azonfelül más években még több utat tett Keletre, melyek mind általános megelégedésre folytak le. A jelenlegi két ut megtehető külön és együtt is. Utirányok:

a) **Zarándoklat Rómába:** Budapest—Fiume—Ancona—Róma (5 nap) —Velence (2 nap) Fiume—Budapest.

b) **Zarándoklat Egiptomba és Szentföldre:** Budapest—Fiume—Ancona—Róma (5 nap) —Ancona—Brindisi—Jaffa—Jeruzsálem—Bethlehem—Jerikó—Holttenger—Jordán-folyó, összesen 8—10 nap Szentföldön; visszatérőben Porto-Said—Ismília (Suez-csatorna) Kairo (5 nap) Alexandria (2 nap) —Brindisi—Velence (2 nap) —Fiume—Budapest.

Indulás Budapestről 1900. decz. 9-én.

Azok, kik egyedül Rómába zarándokolnak, az Örök-városból, hol öt napig tartózkodnak, december 16-án, az éjjeli vonattal Velenczébe utaznak s onnét két napi tartózkodás után Fiuméba s december 21-én Budapestre érkeznek.

Azok ellenben, kik Szentföldre és ellátogatnak, december 16-án Anconában a »Nilo« gyors hajóra szállva, december 17-én Barit, 18-án Brindisit érintve, 21-én Jaffán át érkeznek Jeruzsálembe. Karácsony szent estéjét Bethlehemben a »Jászol-templom«-hoz tartozó zarándokházban töltik: majd ellátogatnak Jerikóba, a Holttenger s Jordán-folyó érdekes helyeire; visszatérőben pedig megtekintik Porto-Said-ot, a Suez-csatorna bejáratánál épülő világvárost; Ismailfánál a Suez-csatorna vállalat vasutjáról az egiptomi vasutakra szállva Kairóba utaznak. A világ ezen egyik legérdekesebb városában 5 napi pihenőt tartanak. Kirándulások lesznek a Niluson, a pusztába. (ghizei piramisok, sphinx) Heliopolisba, Matariéhba, (obeliszksz., Mariafa, strucczetyészde) stb. Kairóból egész Afrika legnagyobb kikötőjébe, Alexandriába utazik s 2 nap időzés után ismét a »Nilo«-ra vagy annak testvértársára a »Bosforo«-ra szállva Brindisin át Velenczébe: s lagunák városának építészeti remkeit, egyházait, műkincseit megtekintve, harmadnapon Fiuméba s január hó 15-én Budapestre érkezik a magyar zarándoktársaság.

A zarándoklat lelki ügyeit a kath. klérus egyik kiváló tagja vezeti. A technikai részt

Propper N. János kezeli a tőle megszokott ügyességgel. A vendégek mindenütt a legjobb szállodákban lesznek elszállásolva.

I. osztályiak külön-külön szobákban, II. osztályiak ketten-ketten egy szobában az utitársak. Ugyanezek éttermeiben történik rendszerint az ételmezés is; mely áll reggeliből (kávé, thea, csokoládé, kenyér, vaj) déli ebéd-ből (I. II. osztályban) előétel, 2 husétel főzeléssel salátával, gyümölcs, sajt; estebédből leves, előétel, husétel, tiszta v. édesség, gyümölcs, sajt; (Keleten s a tengeri uton minden étkezés után feketekávé.)

Ehhez képest az utiköltség aránylag igen jutányosan van megállapítva.

Az összes költségek névszerint: vasuti, hajószállítás (hálófűlkével) szállodák, teljes ellátás Budapesttől Budapestig, tehát utközben is, osztályonként a következők:

a) Római zarándoklat I. oszt. 150 frt, II. oszt. 120 frt, III. oszt. 69 frt.

b) Római és szentföldi zarándoklat I. oszt. 530 frt, II. osztály 415 frt, III. osztály 320 forint.

Befizetések Budapesten, Gizella-tér sarkán »Pesti Magyar Kereskedelmi banknál«, részvételi díj Propper N. János igazgató által rendezett zarándoklatra... osztály cím alatt postai utalványon vagy személyesen legkésőbb 1900. évi november hó 30-ig teljesítendő.

* **Érdemrend és házasságtörés.** Párisból írják, hogy a kormány *Antoine-t*, a »Theatre libre« igazgatóját, a becsületrend lovagkeresztjével akarta kitüntetni, azonban a becsületrend kancellárja megtagadta a rend kiadását azzal a megokolással, hogy Antoine házasságtörés miatt már büntetve volt. Antoine a kancellár határozata ellen fölbbezással élt, mire a fölbbiteli bíróság kimondta, hogy a szingazgatónak a rendet ki kell adni, a mi azonnal meg is történt.

* **Megrögzött tolvaj.** Egy összetöppörödött öreg asszony állott tegnap a rendőrség előtt. Csak e napokban szabadult ki a *Mária-nostrai* fogházból, hol hosszabb ideig kellett bűnhődnie tolvajlásaiért s most ujabb lopással vádolták. Tegnapelőtt újból lopott s szennyes neve *kilenczedszer* került a rendőrség gazdag bűnkrónikájába. A Nagypiaczon egy kis lánytól pénzt lopott, a ki sirva panasolta el az arra járóknak. Azonban *Mezei Klára* — így hívják a megrögzött tolvajt, — rajta veszett, mert a rendőrség elfogta.

A vallatásnál beismerte a bűnét, s azzal mentegette magát, hogy a nagy nyomora kényszerítette a bűnös utra. A rendőrség az ügyet áttette az ügyészséghez s az öreg asszony előtt újból megnyilik a börtön ajtaja.

* **A rokonok miniszteriuma.** Londonból írják: A rekonstruált angol miniszterium nagy részben egymással közel rokonságban lévő tagokból áll. Salisbury miniszterelnök fia, gróf Cranborne külügyi államtitkár, veje Selborne lord tengerészeti miniszter, két unokaöccse Balfour Arthur és Gerald pénzügyi illetve kereskedelmi miniszter; a két utóbbinak rokona lord Balfour skót államtitkár, Chamberlain gyarmattügyi miniszternek a fia, Austin, ugyanezen miniszteriumnak államtitkára.

* **Kilenczmázsás kitüntetés.** Ferencz József király legutóbbi berlini tartózkodása alkalmával, mint ismeretes, báró Beck, a vezérkar főnöke is a király kíséretében volt. Mivel báró Beck csaknem valamennyi nagyobb porosz rendjelnek már birtokosa, Vilmos császár ezuttal kitüntetésképpen a mellszobrával ajándékozta meg. A művészi kivitelű szobor ma a bécsi nagykövetségre érkezett s most természetesen a vezérkari főnök lakására kellene szállítani. Csakhogy az elszállítás egy kis bajjal jár. A szakemberek ma megnézték a szobrot és kijelentették, hogy nem lehet a tábor-szernagy lakására szállítani, mert kilencz mászást nyom. Beck tábor-szernagy lakása az első emeleten van s a szakemberek tartanak tőle, hogy a szobor súlyával az első emelet padlózatát át fogja törni.

* **A nábobok szegény nábobja.** John D. Rockefellert tekintik jelenleg a világ leggazdagabb emberének. Vagyona meghaladja a magyar király, az orosz csár és még vagy hat más első helyen dúsgazdag uralkodó magánvagyonát — együttvéve. Ő az, a kire igazán ráillik Heine örök dala: »Gyémántja, gyöngyei vannak. — Van mindene, mit ember kíván...« És mégis a nábobok nábobja, a modern Dárius, méltán irigyelheti a Külső-Váci-ut legszociálisabb gyári munkását, a kit egy tál savanyu káposzta és hatalmas darab rozskenyér napjában legalább egyszer kibékít gyomrával és sorzával...

És méltán irigyelheti John Rockefeller a legutolsó napszámot is, mert a XX. század krözsusa; a kinek napi jövedelme meghaladja a 100.000 dollárt, vagyis a fél millió koronát: már évek óta tejen és kenyéren tengődik idült gyomorhabja miatt.

Nos, melyik jóévtágyu, egészséges koldusgazdag cserélne ezzel a szegény milliósval?

A nagyváradi vár története.

(Kivonat egy nagyobb munkából.)

(Harmadik utirány.)

Szándékom volt nagyobb pihenőt tartani, mert az én erőm csekélysége; a kezem alá adott anyag sokasága, igen nagy különbözettel néznek egymásra.

Szedem, kapkodom az eseményeket, jól vigyázva arra, hogy a mit közölni jónak vélek, hiteles egyéntől kerültek-e? ama korba, melynek viszonyait tárgyalják, beleillők, tehát: igazak-e.

A felkapkodott anyaghalmazt épen azért adom a nyilvánosság tisztítótüzebe, hogy egy se maradjon azokból czáfolatlanul — ha nem igazak.

Évszámok apró tévedését, nem tartottam szükségesnek kijavítani. A sajtóhibák eme gnomjai, az összeállításakor horogra kerülnek.

Más elbírálás alá kerülnek a közlemények, melyeket más színben tüntet fel a hivatalos jelentés; más színben az őszinteszavakkal megírott művek.

Dr. Acsády: »Magyarország, Buda visszafoglalása korában« című művében igen szépen jellemzi *Szimplicissimust*, a 17-ik század közepén élő eme Somoskeőy-t; ki nagy megfigyelő képességgel, nem hivatalosan, *de igazán* írva meg, a 17-ik században élő, *magyar népeletet*, a mikor kurucz és labancz; török és magyar; katolikus és kálvinista; nemes és paraszt; városi polgár és falusi ur; gazdag nemes és szegény legény stb. *egy-egy élő ellentéte volt* egymásnak. Igazabban, mint a hivatalos jelentések, melyeknek az volt célja, hogy Bécs előtt jó színben tüntesse fel *magát* a hivatalos jelentéstételre hivatott egyén. Az akkori hírlappal együtt az volt célja, hogy *elfordítsa a nyugati államok rokonszenvét a magyar nemzettől*, mely: — miként Pázmán Péter mondja, *ugy szenvedett a Kelet és Nyugat nyomása alatt, mint az ajtó és a küszöb közé szorult ujj.*

Szándékom volt a munkát abba hagyni, nehogy alkalmatlanná válják mások előtt a sok régiség. Tovább kényszerít a meg-megújuló támogatás; az elébem zudított anyag halmaz, s az a kérdés, 1692-től kezdve *hogyan fejlődött hát újra Nagyvárad.*

Harmadik iránynak veszem az ezuttal elébem szabott vonalat. Az *épületek emelkedésének* időszaki sorrendje, az olvasó által is érthetőbb lesz, mintha a visszazárlingózó; ujonnan beköltözött családok névsorával állának elő.

E családok névsorának egybe állítása igen sok figyelmet igényel. E munkához, nincs mégsem elég bő anyagom, sem biztos utirányom. Félrevezető ut, van elég. Ezen nagyon messzire nem mehetnék.

1688-ban *Szent Jobbon* tartatott az a megyegyűlés, a melytől kezdve újra alakul Bihar-megye levéltára. A megye czimerét az iratok homlokzatára ragasztják.

1690-ben állapítják és rajzoltatják, illetve festetik meg Bihar-megye czimerét.

1694. márczius 25-én temették a püsp templomába (mai ruthén templom) *Jakob Venczelt*.

1697-ben május 14-én temették ugyan oda *Nothnágelt*.

1699-ben alapítja *Benkovics* Ágoston püspök a mai kath. gimnáziumot.

1714-ben temették a mai gör. kath. semináriumi templomba *Löwenburg* császári marschalt, váradi parancsnokot.

1716-ban kezdik építeni Szent László templomát a Kispiacra. Befejezik 1733-ban.

1731-ben építik a franciskánusok záróját, a mai katonai kórházat.

1732-ben kezdik építeni a franciskánusok (mai »Barátok«) templomát. Befejezik az építést 1740-ben.

1735-ben állították fel, a Széchenyi-téren a régi *Mária szobrot*.

1739-ben állította gr. Csáky a Szent László régi szobrát a Kispiacra.

1741-ben épült a *Pálosok* (*Premontrei rend*) temploma Uri-utcára.

1742-ben épült a kolostor a *jeszuiták* részére, a mai gör. kath. seminárium udvarán.

1752-ben javíttatta ki *Forgách* püspök a Széchenyi téri kis templomot.

Letették a mai *székesegyház* alapkövét, kezdték építeni a *püspök palotáját*.

1753-ban építették a »*Báránka*« fogadót.

1756-ban kezdték ásatni a várbeli kutat. Megtalálják *Zsigmond* király nejének az 1395-ben eltemetett Máriának sírját. A koporsójában talált királyi *ékszereket* Bécsbe viszik.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

A katolikus egyetem. Két beszéd dr. *Mihályfi* Ákostól. A nyáron tartott katolikus kongresszuson megint felcsillant a remény, hogy végre mégis csak meg fog születni a katolikus egyetem. Ezt a reményt *Mihályfi* Ákos dr. két beszédje keltette, melyeket a kath. nagygyűlésen mondott el ez ügyben. Kifejtette, hogy külföldön virágzó katolikus egyetemeket hozott létre a társadalom s mikor rámutatott azokra az áldozatokra, a melyeket eddig a magyar társadalom hozott, abból reményt ébresztett, hogy nálunk is csak felállítják egyszer a katolikus egyetemet. Ezen áldozatok már olyan nagy összegre rúgnak, hogy *Mihályfi* külön egyetemi bizottság szervezését tartja szükségesnek s egyuttal lelkes felhívást bocsátott ki az egész magyar katolikus társadalomhoz, járuljon adományaival a nagy mű létrehozásához. Ez a két érdekes beszéd lényege, a melyek most külön kiadásban is megjelentek. Azt hisszük, a katolikus egyetem minden híve érdeklődéssel fogja olvasni ezt a füzetet.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Csütörtök: »Kis szökevény« (harmadszor.)
Péntek: »Bőregér.«
Szombat: »Jáfet 12 felesége« (először.)
Vasárnap:) délután: »Tótleány«
) este: »Magdolna« (Paulayné vendéglátéka.)

Fernande.

A páholyokban, a földszinten illatos zsebkendők, a karzaton babos keszkek, melyek mind hulló női könnyeket szedtek magukba, a földszinti állóhely meghatottan tapsol — ez mind arra mutatott az este, hogy Sardounak valamelyik rikató darabját adják.

S hogy Nagyváradon szeretnek még elérzékenyedni, ezt mutatta a tegnapi csaknem telt ház. Pedig két drámai előadás már volt a héten, közvetlenül előtte, s hogy mégis vonzóerővel bírt *Fernande* a közönségre, ez azt mutatja, hogy a régi exkluzív operett-láz kezd alább hagyni.

A sikerben *Paulayné* (Clotilde) és *Balla Kálmán* (Pomerol) osztoztak legfőbbképpen. *Paulayné* tulajdonképp ebben a szerepben ragyogtatta az idén először az ő nagy tehetségét. A második és harmadik felvonásban az ellentétes érzelmeket kitűnően tudta kifejezésre juttatni. Méltó partnere volt *Balla Kálmán*; öntudatos, jól sikerült alakítást adott s igen jól értett e komoly szerep teljes kiaknázásához. A harmadik felvonás végén őt is, *Paulayné*t is többször hívták a lámpák elé.

Mellettük nagyobb szerepe volt *E. Kovács* Mariskának a czimszerepben. Nehéz fába vágta a fejszét és szorgalmával sikerült is *Sardounak* ezt a hatásvadászó alakját megközelítenie. De ismételjük, a mit másszor már megirtunk: több változatosságot, több élénkséget szeretnénk tőle.

Komoly szerepekben komikus volt *Gáthy* és *Könyves*. *Gáthyt* kérjük, hagyja el a társalgási szerepeket; minden lépése után bókol, szinte várjuk, hogy megszólal:

— Tessék parancsolni!

Tegnapelőtti sikere után mást vártunk tőle, hasonlóképp *Könyvestől* (*André márk*.) Egyenesen kritikán aluli volt a parókája s a ruházata. Valaki meg is jegyezte:

— Ez nem márk, hanem menjen már ki!

Rosszul megválasztott ruházat és maszk elrontja a legjobb szaválás és játék hatását is; mert a néző nem csak a *hallgató*, de *néző* is.

Három kisebb női szerepben tetszett a három *Olga*: *Szöhner* *Olga* (*Georgette*) pajkos elevenségével, *Baldzs* *Olga* igen kellemes organumával, *P. Szép* *Olga* a tőle megszokott ügyes játékkal. A többi szereplők közül *Füredit* és *Madast* emeljük ki, *Peterdit* pedig mint rendezőt.

K. A.

Jáfet 12 felesége. A Népszínház kedvelt műsor darabjának a »*Jáfet 12 felesége*« című rendkívül mulattató gyönyörűzenéjű operettnek szombaton lesz a bemutatója színházunkban. A nagy sikerrel biztató operettben *Forrai Ferikének*, *Benkő Jolánnak*, *Nyáraynak*, *Béreczynek*, *Szilágyi Dezsőnek* és *Bognár Jánosnak* lesz kitűnő szerepe. Vonzó érdekessége lesz a darabnak, a temérdek új díszlet, melyet *Somogyi igazgató* készítettett.

A tót leány. Almássynak régi, kedves népszínműve *A tót leány* felújítására készül most nagy gondal a színtársulat. Az érdekes darab vasárnap délután kerül előadásra *Örley* Flórával, a színház kitűnő primadonnájával a czimszerepben. A többi szerepek is elsőrendű kezekben vannak.

REGÉNY-CSARNOK.

Isten nélkül.

Történelmi elbeszélés.

Írta: V. B.

9.

— Durva leszek.
 — Öntől ez is kitelik.
 — Gondolja meg felséged, a nép az én pártomon van; mindenki engem óhajt királynak.
 — Elég hálátlanság tőlük.
 — Felséged ellen lázadás készül. A tömeg nagyon ingerült.

Johanna elsápadt.

— Mit akarnak velem? Megölni?

— Ha nem mond le a koronáról, nem kezeskedem.

A királynő megrettent. Nehány perczig gondolkozóba esett, majd így szólt: Legyen. Lemondok a koronáról. De tudja meg, hogy csakis az erőszaknak engedek. Tudja meg, hogy megvetem önt, a ki oly hálátlan volt velem szemben, jöllehet oly sok jót tettem önnek is, meg családjának.

Durazzói Károly egykedvűen hallgatta e szavakat. Nem törődött *Johanna* szemrehányásával, csupán a koronára gondolt.

— Tehát igéri, hogy lemond a javamra, kérdé még egyszer *Johannát*.

— Igérem, volt a rövid válasz. Ezzel megvetően végignézett *Károlyon*, majd sarkán fordulva távozott.

Durazzói ajkain gunyos mosoly játszadozott. Csak büszkélkedjél szép *Johanna* — gondolta magában — tied a büszkeség, enyém a hatalom s elhagyta a várat.

Alig fordult egyet-kettőt a királyné, már is megbánta tett ígérletét.

Egész életében görcsösen kapaszkodott a hatalomhoz, a koronához s most annál nehezebb volt azoktól megválni. Vissza nem vonhatta szavát, ez tisztán állott előtte. De ravaszsággal tehetne még valamit; ő ettől sem riad vissza. Ha kell, még *Durazzóit* is elteszi láb alól, csak módja legyen.

Ily gondolatok foglalkoztatták a királynőt, s különféle tervek villantak fel agyában, midőn egyik híve örömmel ront be hozzá s e szavakra fakadt: Ne aggódjék, felséged, meg vagyunk mentve. *Durazzói Károly* nem teszi a fejére a koronát. Épen most hallom, hogy megérkeztek azok, a kik *Provenczeban* fűlséged hű emberei voltak. Ők bizonyára segítségére lesznek királynőjünknek.

Johanna arcán a remény egy sugara csillant fel. Terve még csak lett volna, csupán emberek nem állottak a rendelkezésére s ime most ez sem okoz nehézséget. *Provenczei* hívei *Nápolyban* vannak.

A szolgáló észrevette urnője elragadtatását, nem akarta zavarni s távozni készült.

— Megállj, *Anna*, szólt utána *Johanna*. Mikor érkeztek embereim?

— Néhány órával előbb.

— Nem adhatnád valamiképen tudtukra, hogy jöjjenek hozzám?

— Bajosan, mert *Durazzói Károly* figyelemmel kíséri őket. De majd megpróbálom.

— Jól van, csak tégy meg minden lehetőt, gondom lesz rád.

A szolgáló távozott. Ő már kész volt tervével s egyenesen *Johanna* inasát kereste fel.

— Te *Guszt*, van-e sok ruhád?

— Már, hogy van-e? Hogyne volna?

— Mutasd csak elő a legszebbiket.

— A legszebbiket? Miért épen azt?

— Ne törődjél vele, csak add elő.

— Már, hogyne törödném vele? Mikor a magam ruhája.

— Csak add ide; majd meglátod, mit akarok veled.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A német császár trónbeszéde.

Berlin, nov. 14. (Saját tud. távir.) A német birodalomgyűlésen megtartott trónbeszédben a császár különösen a kínai expedíció ügyével foglalkozik. A párisi kiállításról megemlékezik, a trónbeszéd, kiemeli a német munka kiváló sikerét, a mi nagyon jó hatást keltett.

A dán trónörökös Sopronban.

Budapest, nov. 14. (Saj. tud. távir.) *Kopenhágából* jelenti egy táviratunk: *Keresztély Frigyes* trónörökös ma Sopronba utazott.

Ítélet a Hilsner-pörben.

Pisek, nov. 14. (Saj. tud. táv.) A Hilsner-féle pörben, a melynek menetét olvasóinkkal részletesen ismertettük, ma hirdették ki az ítéletet, — mely szerint Hilsner halálra ítéltetett a Klima Márián, elkövetett gyilkosság miatt. Hruza a gyilkosság vádjára alól felmentetett.

A szerb király kibékülése apjával.

Bécs, nov. 14. (Saját tud. táv.) A »Wiener Abendpost« értesülése szerint Sándor szerb király apjával, Milánnal kibékült oly feltétellel, hogy az exkirály félmillió frank évi apanázst kap és Sándor meg adja mind ama tiszteletet, mi őt mint apát is megilleti.

Csendőrök s munkások.

Sátoralja-Ujhely, nov. 14. (S. t. t.) A zemplémmegyei Bukoczon ma délelőtt a parasztok a csendőrséget megtámadták. A csendőrök fegyverükhöz nyultak, egy ember meghalt, 10 megsebesült.

Transzvál kormányzója.

London, nov. 14. (Saját tud. táv.) French tábornokot Roberts lord javaslatára Transzvál katonai kormányzójává nevezték ki Johannesburg székhelylyel. French főleg a bányavidék hathatós védelmére fogja figyelmét irányítani. Oranje katonai kormányzatát a hazatérő Kelly-Kenny helyébe Hunter tábornokra bízták.

A szerb királyné gyermekét szült.

Belgrád, nov. 14. (Saját tud. táv.) Draga szerb királyné a napokban idétlen fiugyermeket szült. Bár az esetet nagy titokban tartották, de az udvari személyzet utján mégis kiszivárgott a hír, amely a szerb fővárosban nagy izgatottságot keltett. A királyné hír szerint lázas állapotban fekszik.

Szerencsétlenség egy bikaviadalon.

Budapest, nov. 14. (Saj. tud. táv.) Madridi sürgönyök szerint Pedreguezben a napokban megtartott bikaviadalon a nézőtér ülőhelyei leszakadtak. *Tizenkét ember meghalt, kétszázan súlyosan megsebesültek.*

A kínai háború.

Berlin, november 14. (Saját tud. táv.) A Wolff-ügynökség jelenti: Waldersce gróf ujabban a következőket jelenti Graham őrnagy utjáról és az oroszoknak Sanhájkvantól északra való műveleteiről: Graham hadoszlopa e hó 8-án Pekingbe érkezett. A hadoszlopnak, mint már jelentettem, Hszinganghohsien mellett jelektáktelen összeütközés volt lovas boxerekkel. A vidék, a melyet bejártak, különben nyugodt. Az orosz hadoszlop Sanhájkvantól Északra hittérítőket szabadított meg, köztük Abelson püspököt.

Ötven munkás megsebesült.

Brüx, nov. 14. (Saj. tud. táv.) A Wiesa melletti Plutó-tárnában, Ober-Lautendorf közelében, ma bányalég-robbanás történt. *Schöne* és *Theinik* mérnökök súlyos égési sebeket szenvedtek. A tárnában foglalatostkodó *bányászok közül ötvenen sebesültek meg, tizenhárom ember pedig életét vesztette.*

Óriási sikkasztás.

Budapest, nov. 14. (Saját tud. távirata.) New-Yorkból jelenti egy távirat: A Grant Brothers értéktözsdei ügynök-czég beszüntette fizetéseit. Az »Evening Post« jelentése szerint ennek a fizetésektelenségnek az az oka, hogy a cég néhány alkalmazottja 250.000 dollárt sikkasztott.

A búrok küzdelme.

Fokváros, nov. 14. (Saj. tud. táv.) *Rundle* tábornoknak az utóbbi napokban több csatát kellett vívnia *Harrismith*, *Fiede* és *Rectz* környékén. *Douglas* tábornok megszállta a Ventersdorft, a hol a búrok hadműveleteinek támaszpontja és készleteik vannak.

Cradock, nov. 14. (Saj. tud. táv.) Petrusberg mellett a *búrok heves harcra után elfogtak egy rendőr járőrt.* A foglyokat később szabadon bocsátották, de előbb elvették fegyverüket és értékes holmijukat.

Transzvál kincsei.

Bristol, nov. 14. (Saj. tud. táv.) Hick-Beach pénzügyminiszter beszédet mondott itt, a melyben azt hangoztatta, hogy a kormány ezentul is folytatni fogja eddigi politikáját. A mostani adók leszállítására nincs kilátás. Ő maga nagyon fog örülni, ha nem kell új adókat javaslatba hozni. A kormány reméli, hogy a legközelebbi költségvetés benyújtásakor már vége lesz a dél-afrikai háborúnak. Gondoskodni kell majd a fölvetett összegek fokozatos likvidálásáról, de Transzválnak nagy kincsei vannak, a melyek a hadiköltségek nagy részét fedezni fogják. A miniszter végül visszautasította azt a szemrehányást, hogy a hadiszervezet fogyatékoságait a kincstári hivatal takarékosága okozta.

Mac Kinley.

Washington, nov. 14. (Saj. tud. táv.) A mai kabinettanácsban *Mac Kinley* elnök annak a reményének adott kifejezést, hogy a kabinet tagjai a jövő évben is miud megmeradnak hivatalukban. A választások eredménye nézete szerint azt bizonyítja, hogy a nép a kormányzat minden ágával meg van elégedve.

KOZGAZDASAG.

A Gazdasági Egyesület gyűlése.

A »Biharmegyei Gazdasági Egyesület« választmányja tegnap délelőtt fontos gazdasági ügyekben tanácskozott, *Szabó József* elnöklété alatt. A választmány tagjai közül *Fetser Antal*, *Vidovich György*, *id. Markovits Károly*, *Száhlender Károly*, *Papp Imre*, *dr. Márkus László*, *Alexander Lajos*, *Pókay Dezső*, *Kornstein Hermann* és *Weingärtner Andor* titkár voltak jelen.

Az egyesület az ősz folyamán Tenkén és Székelyhídon állatkiállításokat rendezett, a melyek teljes sikert és elismerést arattak. Az előbbi helyen a szarvasmarhák, utóbbi községben különösen a kiállított lovak között voltak kiváló példányok. — A kiállítások sikere felett a földmivelésügyi miniszter teljes elismerését nyilvánította az egyesület iránt, az elnökséghez intézett leiratában.

Az egyesület által eddig a vármegye különböző helyein rendezett téli gazdasági szakelőadások és felolvasások kedvező eredményét

a földmivelésügyi miniszter is tapasztalván, ilyen szakelőadások költségeire ujabban 1000 koronát engedélyezett a miniszter.

A kiviteli vajszövetkezet.

Pókay Dezső választmányi tag egy nagy fontosságú kérdést vetett fel ezután, a vajkiviteli szövetkezetek létesítését. Az ez irányban megindított mozgalom a nagybirtokosoknál nem talált elég érdeklődésre, s ezért most a kisebb birtokosok bevonásával óhajtják a szövetkezeteket létesíteni, és pedig akként, hogy a járási székhelyek lennének a központok, ahova a szövetkezet tagjai beszállítanak naponként lefelezés végett a tejet s a lefelezés után visszamaradt tejet visszakapnak házihasználatra. A leszedett tejfölt aztán behoznák például Nagyváradra s itt dolgoznák fel vajnak és innét eszközöznék a kivitel. Azt remélik, hogy ezzel százazrekre menő összeget lehetne szerezni Biharmegye közönsége részére.

A mozgalom élére *Pókay Dezső* állott s a gazdasági egyesület a legmesszebb menő támogatást helyezte kilátásba.

Néhány apróbb ügy elintézése után véget ért az ülés.

SZERKESZTOI POSTA.

Vidéki színházlátogató. Ne vegye rossz néven. Ha más napon történt volna, szóvá tennék a lapban, de vegye kérem figyelembe, hogy vasárnap éppen a karzaton botrányosan viselkednek némelyek s mi is sürgettük, hogy a rendőrség ügyeljen kissé a karzati botrányokra. Bizonyára kiadták tehát, hogy vasárnap kiváló erélyvel buzogjanak a rendőri szakközvegek, ez lehetett oka a gorombaságnak. Csigavér!

Szigligeti- Színház.

Folyószám 32.

Idénybérlet 30 sz.

Nagyváradon, csütörtökön, 1900. nov. 15-én

Kis szökevény.

Operette.

S Z E M É L Y E K :

Lord Coodle — — — —	Bognár János
Lady Coodle — — — —	Erdei Berta
Stanley Eduárd, unokaöccsük	Erdélyi Miklós
Stanley Dorottya, Eduárd huga	Tóváry Anna
Gray Vinnifred, árvaleány —	Forrai Ferike
Flipper, jockey — — — —	Bérczi Gyula
Barlay Róbert, Eduárd barátja	Deésy Alfréd
Paloni, korzikai konzul — —	Madas Pista

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsölye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlászék 1 frt. Erkölyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látosövek a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap pénteken, nov. 16-án:

B Ö R E G É R.

Operette.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1900. nov. hó 13-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.60—13.—. Kétszeres buza 12.60—12.—. Rozs 12.80—12.20. Arpa 11.60—11.20. Zab 10.40.—10.—. Tengeri: 9.60.—9.20. Borsó 36.—. Lencse 42.—. Bab 14.20. Köleskása 24.—. Burgonya 3.60. 100 kiló lángliszt 25.—. zsemlyeliszt 24.—. fehérkenyér liszt 23.—. barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 5.20, szalma 1.—. Szalonna 106.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —8. 1 köbm. bükkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.80, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84. Lámpaolaj —.82. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.60. Szesz 2.—. 1 mm. kőszó 21.50, nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 72.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 68.—, új bor 50.—, mész 2.30, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—, kendermag 20.—. köles —.—. repce —.—, dió 50.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 42.—. Egy kilogramm savanyú káposzta —, szalonna 1.18, sertéshus 1.—4, juh-hus 64, veres hagyma 14, fog-hagyma 30, bors 2.40, paprika 2.20, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 40, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1900. évi nov. hó 13-ról. Tiszta buza körülbelül 2000 hltr, kétszeres buza 500 hltr, rozs 700 hltr, árpa 120 hkl. zab 400 hltr, tengeri 2400 hltr, burgonya 800 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 250 drb, félhizott 480, sovány 200, süldő 470, malac: 650, hizott marha 21, jármás ökör 500, fejős tehén 300, borju 260, bivaly 16, juh és kecske 380, ló 533.

Marha ártáblázat 1900. nov. hó 13-ról. Egy pár első rendű jármás ökör 620—680, egy pár másodrendű jármás ökör 470—600, egy pár harmadrendű jármás ökör 265—460, 1 drb fejős tehén 100—250, 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—230, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—180.

2 drb. veres borju 30—50, 1 drb. fél éves borju 36—44, 1 drb egy éves borju 46—70, két éves borju 68—170. 1 drb hizott sertés 78—132, 3 pár fél éves 24—30, 1 pár egy éves sertés, 38—58, 1 pár két éves sertés 62—122. 1 drb igás ló 140—280, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36. 1 pár bojubőr 10—20, pár lóbor 8—18.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, nov. 14.

Buza októberre	—	—	—	—	—
Buza áprilisra	—	—	—	—	7.61
Tengeri	—	—	—	—	5.07
Rozs ápr.	—	—	—	—	7.24
Zab ápr.	—	—	—	—	5.61
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—

Értéktőzsde.

Budapest, nov. 14.

Oszták hitel	—	—	—	—	664.—
Magyar hitel	—	—	—	—	670.—
Allamvasut	—	—	—	—	660.50
Rimamurányi	—	—	—	—	488.50
Magyar jelzálog	—	—	—	—	486.—
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 14-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	95.90
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	90.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,0%	—	—	—	—	99.50
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2,1%	—	—	—	—	98.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	96.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	91.25
Italméresi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.30
Horvát-szlavónföldtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	92.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	164.—
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	140.50
Oszták járadék papirban	—	—	—	—	97.50
Oszták járadék ezüstben	—	—	—	—	97.50
Oszták járadék aranyban	—	—	—	—	95.50
Oszták korona járadék	—	—	—	—	98.25
Oszták államsorsjegyek	—	—	—	—	183.50
Oszták magyar bankrészevény	—	—	—	—	16.90
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	671.—
Oszták hitelintézet részevény	—	—	—	—	663.50
Párisi vista	—	—	—	—	95.85

20 frankos arany (Napoleond'or)	—	—	—	19.21
Németbirodalmi márka	—	—	—	117.60
London vista	—	—	—	240.60
20 márkás arany	—	—	—	28.54

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

1395/1900. számhoz.

Árverési hirdetemény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezenel közírré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbírósnak 1900. évi VII. 238/7 számú végzésével dr. Stokker József ügyvéd által képviselt özv. Dr. Mayer Agostonné felperes részére Berger Armin alperes ellen 309 kor. követelés és jár. erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 979 kor. 60 fill. becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbírósnak fenti számú végzésével az árverés elrendeltetvén, annak felúlfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Nagyváradon, Zöldfa-utca 33. sz. házban leendő megtartására határidőül 1900. évi november hó 16. napjának délután 3 órája tüzetik ki, mikor a bíróság lefoglalt termények, boltberendezés s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírott kiküldöttnél vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdeteménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyváradon, 1900. évi nov. 2-án.

Batig Ferencz,
kir. bir. végrehajtó.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hirlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
napotárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.